

Sektionen för hälso- och sjukvård
Ulrika Vestin

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)

Sammanfattning

- SKR ser behov av författningsmässiga begränsningsåtgärder i boenden reglerade i Socialtjänstlag (SoL) och Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) vid en pandemi. SKR har tidigare föreslagit en annan lösning än den som nu remitteras
- SKR anser att det kan vara ändamålsenligt med den utökade författningsmöjligheten som utredningen föreslår som ett av flera verktyg om förslaget omarbetas och kompletteras i betydande delar.
- SKR anser att om det förslag på lösning som utredningen föreslagit beslutas *bör* även den lösning som SKR hemställt om också införas. SKRs förslag i hemställan innebär att ge möjlighet till begränsningsåtgärder även i form av att låsa dörrar, exempelvis till lägenheter och kohortavdelningar när de boende vistas där tillsammans med personal.
- SKR anser att som ett alternativ till att gå fram med utredningens förslag avseende flyttning tillsammans med SKRs hemställda förslag inkorporera arbetet med begränsningsåtgärder i den nu pågående Utredningen om stärkt beredskap inför framtida pandemier (Dir. 2023:1069)
- SKR anser att förslaget i utredningen kring smittbärrpenning är väl avvägt. Ersättningen behöver ses i en helhet eftersom förmånerna behöver kunna fungera på ett enkelt och tydligt sätt i en framtida kris. Viktigt dock att det inte drar ut på tiden. Nu hanteras frågan

vidare i den nu pågående *Utredningen om stärkt beredskap inför framtida pandemier*. Viktigt dock att frågan kommer till en lösning och inte utreds och utreds.

Allmänna synpunkter

Remitterad utredning har haft uppdraget att undersöka förutsättningarna för begränsningsåtgärder i inom särskilda boenden som ett fokus. SKR skickade under den då pågående covidpandemin den 23 mars 2020 en hemställan till Socialdepartementet (DNR SKR 20/00663) *Hemställan – föreskrift om begränsningsåtgärder inom särskilda boenden för äldre*. Där framgår att för att kunna minska smittspridningen och inte ytterligare belasta regionernas vårdinrättningar behöver regioner ytterligare lagliga förutsättningar.

I hemställan lyfte SKR att det skulle behöva införas en möjlighet till begränsningsåtgärder i särskilda boenden för äldre som bl.a. skulle innebära att man kunde låsa dörrar till exempelvis lägenheter och kohortavdelningar i syfte att minska smittspridningen.

I den nu remitterade utredningen föreslås ett delvis annat förfarande än det som SKR framförde i sin hemställan. Utredningen föreslår införandet av så kallad flyttning. Den nya bestämmelsen om flyttning innebär en möjlighet att utan samtycke flytta den som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS och som är eller kan antas vara smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra boende från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad.

SKR anser att det kan vara ändamålsenligt med den utökade författningsmöjligheten som utredningen föreslår som ett av flera verktyg. Men då behöver förslaget omarbetas och att även möjligheten till lagstöd för den lösning SKR tidigare hemställt genomföras.

SKR anser att som ett alternativ till att gå fram med utredningens förslag avseende flyttning inkorporera arbetet med begränsningsåtgärder i den nu pågående Utredningen om stärkt beredskap inför framtida pandemier (Dir. 2023:1069)

Om förslaget om flyttning ska tas vidare behöver följande beaktas i den fortsatta beredningen av ärendet:

Åtgärder inför beslut

Det ska vara mycket tydligt att begränsningsåtgärden flyttning endast får användas som en åtgärd när alla andra möjliga vägar är uttömda i de aktuella verksamheterna, så som till exempel samtycke och utökad

bemanning. Det är i verksamheterna som kunskapen om arbetsmetoder och brukarna finns. Begränsningsåtgärder får således endast användas som en sista utväg, och då enbart i syfte att skydda den enskilde, andra boenden, personal eller allmänheten.

Omfattningen

Utredningen konstaterar att det antagligen kommer att röra sig om ett mycket litet antal personer som kommer bli föremål för åtgärden flyttning inom de aktuella verksamheterna.

SKR anser att det är en stor osäkerhet kring hur många individer som kan komma att bli aktuella för begränsningsåtgärden flyttning. Förbundet ser därför ett behov av att utreda detta vidare.

Påverkan på regionernas smittskydd

Det framgår i utredningens förslag till hanteringen av flyttning att det ska vara kommunerna som anmäler till smittskyddsläkaren som i sin tur fattar beslut. Regionernas smittskydd har inte jourverksamhet och hastigheten i besluten kan ha betydelse. Vilken typ av beredskap ska regionernas smittskydd förväntas ha när det gäller att hantera dessa beslut? Vilken (medicinsk)bedömning skall vara gjord i samband med anmälan? Detta behöver klargöras.

Lokalerna som det ska flyttas till

I utredningens förslag framgår att de lokaler som kan komma att bli aktuella att flytta till ska vara *motsvarande* boenden. Vilka boendeformer är *motsvarande* boende? Det skulle behöva tydliggöras. Hur säkerställs till exempel krav på tex läkemedelsförråd i sådana *motsvarande* boenden?

Är ett korttidsboende *motsvarande* boende och en möjlig lokal att flytta till enligt det nya förslaget?

Det framgår också i utredningen att det inte ska vara ett krav för kommunerna att tillhandahålla lokaler att flytta till. Det ska alltså vara en frivillighet för kommunerna. Ett sådant förfarande kan göra att det riskerar att skapa olikhet i landet. Hur ska de kommuner som inte har motsvarande boenden att flytta brukare till hantera situationen? Detta skulle behöva klargöras.

10.2.1 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen samt finansieringsprincipen

Utredningen beskriver att förslaget inte skulle innebära ökade kostnader. Utan att "Förslaget om en ny extraordinär smittskyddsåtgärd innebär snarare bättre förutsättningar för kommunen att tillsammans med regionerna bedriva ett fullgott och rättssäkert smittskyddsarbete under

exempelvis en pandemi.” Den slutsatsen som en konsekvens av enbart förslaget om flyttning uppfattar SKR som allt för långtgående och menar att förslaget visst kommer ha ekonomiska konsekvenser så som anpassning av framtagna rutiner, lokaler, bemanning etc.

När det gäller påverkan på regionernas smittskydd anger utredningen att det inte är arbetet med tvångsåtgärder som är kostnadsdrivande i en kommande pandemi. SKR anser att det kommer att krävas resurser för att bygga upp och upprätthålla en beredskap för ett helt nytt arbetssätt avseende den föreslagna lagförändringen. Ett arbete som kostar.

SKR anser därför att finansieringsprincipen ska tillämpas och att kostnaderna för detta behöver beräknas.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande